

Городня Т.А., Савів М.Р. Диагностика капитала предприятия

Проведен анализ исследований диагностики капитала предприятия; исследованы определения понятий капитала; проведено исследование подходов диагностики капитала; показан алгоритм диагностики капитала на примере условного предприятия; осуществлена диагностика капитала предприятия; исследованы показатели структуры основного капитала, показатели использования основного капитала, показатели использования оборотного и текущего капитала и показатели эффективности использования капитала; исследовано влияние величины капитала на показатели финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: диагностика, методы, предприятие, капитал, анализ, структура, средства, рентабельность.

Gorodnya T.A., Saviv M.R. Diagnostics of the company's capital

The research diagnostics of the company's capital is analyzed. The definitions of the capital is examined. The diagnostics approaches of the capital are explored. The diagnostic algorithm is shown by the example of the conditional capital of the company. Diagnostics of the company's capital is realized. The indicators of the capital's structure and the effect of capital on the financial stability of the company are investigated.

Keywords: diagnostics, methods, venture capital, analysis, structure, resources, profitability.

УДК 336.713

*Доц. А.М. Гришук, канд. екон. наук;
магістрант А.Р. Шарко – Львівський НУ ім. Івана Франка*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Наведено підходи щодо визначення поняття "банківські інвестиції". Досліджено роль банківських установ у фінансовій системі країни. Розглянуто основні аспекти та форми банківського інвестування. Розкрито типи інвестиційної політики банків під час здійснення фінансової діяльності. Подано етапи управління інвестиціями на рівні банку. Визначено пріоритетні напрями управління банківською інвестиційною діяльністю.

Ключові слова: банківські інвестиції, інвестиційна діяльність банків, управління банківськими інвестиціями, аспекти інвестиційної діяльності банків, інвестиційна політика.

Постановка проблеми. Банківська система є основою сучасної економіки. Успішна діяльність будь-якого банку великою мірою визначається колом операцій і послуг, які він пропонує своїм клієнтам. Інвестування є відносно окремою та самостійною сферою банківської діяльності. Банки як учасники інвестиційного процесу повинні забезпечувати ефективне управління значними фінансовими ресурсами як у власних інтересах, так і в інтересах інших суб'єктів національної економіки. Тому є необхідним висвітлити основи їх діяльності у сфері інвестицій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Банківська інвестиційна діяльність є мало вивченою, хоча значний внесок у розвиток теорії зробили Б.Л. Луців, О.Д. Вовчак, С.К. Реверчук, А.М. Мороз, І.Ф. Комарницький, Т.В. Майорова, А.В. Череп, О.Ф. Андросова, А.Е. Мельников, О.М. Петрук та ін.

Мета роботи полягає в теоретичному дослідженні інвестиційної діяльності банків.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід свідчить, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання ін-

вестицій. Акумуляуючи приватний, державний чи іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій і менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й пожвавлюють ринки товарів і послуг. Крім того, інвестиції, зазвичай, сприяють заходам макроекономічної стабілізації та дають змогу вирішувати соціальні проблеми трансформаційного періоду [5].

Інвестиції є необхідною умовою розвитку ринкової економіки. Саме інвестиції створюють виробничий потенціал на базі найновіших досягнень науки і техніки, визначають конкурентні позиції суб'єктів господарювання країн на внутрішньому та зовнішньому ринках. Найбільшими інвесторами є комерційні банки. Варто зазначити, що "банківські інвестиції" є похідною категорією від "інвестицій" та втілюють у собі істотні риси інвестицій взагалі, проте мають специфічні видові форми свого прояву [10].

Нині немає єдиного підходу до визначення поняття "банківські інвестиції". Прихильники вузького підходу дотримуються думки, що банківські інвестиції пов'язані лише з операціями з цінними паперами. Так, наприклад, А.В. Череп та О.Ф. Андросова подають таке визначення банківських інвестицій – це вкладання коштів у цінні папери з терміном погашення понад один рік, що мають за мету прибутку [11].

Інші ж автори вважають за доцільне широке тлумачення терміна "банківські інвестиції". Під банківськими інвестиціями традиційно розуміють всі напрямки розміщення ресурсів комерційного банку, а також операції з розміщення грошових коштів на певний термін з метою набуття доходу. У першому випадку до інвестицій відносять весь комплекс активних операцій комерційного банку, у другому – тільки його термінову складову [1].

Під банківськими інвестиціями передусім розуміють інвестиції, які здійснюються комерційними банками як суб'єктами інвестиційної діяльності [7].

Якщо розуміти інвестиції як вкладення капіталу з метою подальшого його примноження, то з погляду банку приріст капіталу повинен бути достатнім для того, щоб компенсувати комерційному банку відмову від використання наявних фінансових ресурсів для вкладення в інші альтернативні інструменти на фінансовому ринку, винагородити його за ризик і відшкодувати втрати від інфляції в майбутньому інвестиційному періоді [1].

Банківські інвестиції опосередковують процес використання тимчасово вільних грошових капіталів у вигляді фінансування (кредитування) капіталовкладень або іншої форми вкладень у реальні активи інвестиційних товарів безпосередньо для обслуговування процесу відтворення. Вони характеризуються пропозицією грошових фондів з боку банківської системи, котра є як продавцем, і попитом на ці фонди з боку потенційних учасників інвестиційної діяльності як покупців банківських інвестицій [4].

Тобто, в умовах ринкового господарювання банки становлять основу фінансової системи країни, будучи основним каналом передачі грошових коштів від тих, хто їх зберігає, до тих, хто їх інвестує [1]. Потреба залучення коштів в економіку створює об'єктивні передумови для активного залучення банківських інвестицій на тривалі строки [2].

Інвестиційна діяльність банків – це практична діяльність банківських установ щодо реалізації різних форм інвестицій задля отримання доходу, соціального ефекту, підтримки певного рівня ліквідності та платоспроможності чи інших цілей банку. Метою інвестиційної діяльності комерційних банків є забезпечити собі збереження коштів, диверсифікацію (розподіл банківських активів між різними об'єктами вкладів з метою зниження ризику можливих втрат капіталу чи доходів від нього), доход і ліквідність [6].

До занять інвестиційною діяльністю банків спонукають такі причини: розширення дохідної і клієнтської бази; банківське інвестування сприяє максимізації дохідності, ліквідності та платоспроможності; висока ризиковість кредитних операцій і прагнення оптимізувати оподаткування банківських доходів [10]. Інвестиційна діяльність забезпечує банкам певну гарантію доходності та виживання на ринку [8].

На погляд Б.Л. Луціва, є два аспекти інвестиційної діяльності банків: перший – це власне інвестиційна діяльність банку, спрямована на збільшення доходів банку, а другий – інвестиційна діяльність із позицій розвитку економіки, спрямована на забезпечення безперервності процесу відтворення основних засобів і отже, – на процес суспільного відтворення загалом. Між цими двома аспектами інвестиційної діяльності банків існують відповідні канали взаємозв'язків, що дає підстави розглядати ці аспекти як єдине ціле [4].

Управління банківськими інвестиціями означає:

- по-перше, встановлювати оптимальну часову та просторову структуру, а також обсяги банківських інвестицій;
- по-друге, підвищувати ефективність банківської інвестиційної діяльності з метою зменшення витрат і отримання високих результатів;
- по-третє, розробляти нові банківські інвестиційні продукти, які б користувалися попитом і змогли б забезпечити банку максимальний прибуток;
- по-четверте, підбирати для банківської інвестиційної діяльності висококваліфікований персонал та ефективно його використовувати [10].

Аналіз інвестиційного клімату в країні – це перший етап управління інвестиціями на рівні банку. Він включає в себе розроблення таких прогнозів: динаміки валового внутрішнього продукту, національного доходу та обсягів виробництва промислової продукції; динаміки розподілу національного доходу (нагромадження і споживання); розвитку приватизаційних процесів; державного законодавчого регулювання інвестиційної діяльності; розвитку окремих інвестиційних ринків, особливо грошового і фондового. Наступний етап – вибір конкретних напрямів інвестиційної діяльності банку з врахуванням стратегії його економічного та фінансового розвитку. На цьому етапі банк визначає галузеву спрямованість своєї інвестиційної діяльності, а також основні форми інвестування на окремих етапах діяльності [9].

Економічна суть інвестиційної діяльності банку зводиться до фінансових інвестицій (довгострокові цінні папери, паї, частки, вкладення у статутні капітали тощо) та реальних інвестицій (матеріальні та нематеріальні активи) [2].

У практичній діяльності багатьох зарубіжних і вітчизняних банків фінансові інвестиції є пріоритетним напрямом інвестування, оскільки банківський

бізнес – це, передовсім, фінансова діяльність. Фінансові інвестиції банку можна розглядати як вкладення коштів у різні види фондових інструментів та капітал у формі доходних грошових інструментів (депозитів, кредитів тощо), а також як вкладення у статутні капітали підприємств. Зазвичай фінансові інвестиції поділяють на прямі та портфельні. Прямі інвестиції – це господарські операції, які передбачають внесення коштів або майна у статутний капітал юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою. Портфельні інвестиції – це господарські операції, які передбачають придбання цінних паперів та інших фінансових активів за грошові кошти на фондовому (біржовому) ринку. Основною ознакою портфельних інвестицій є те, що інвестор не має права на участь в управлінні підприємством, такі інвестиції передбачають лише одержання інвестором дивідендів за акціями підприємства або відсотків за іншими цінними паперами. У структурі фінансових інвестицій банку лєвова частка (майже 90 %) припадає на цінні папери [2].

Відповідно до мети інвестування, банк може провадити консервативну, помірковано-агресивну (ринкову) або агресивну (ризиковану) інвестиційну політику (табл.) [2]. Багатогранність інвестиційної діяльності комерційного банку з погляду його широкій участі у забезпеченні інвестиційного процесу в країні та досягнення власних цілей передбачає також здійснення ним реальних інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх [3].

Реальні банківські інвестиції – це вкладення капіталу в господарську діяльність банку чи іншого підприємства з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту [10]. Що ж до внутрішнього інвестування, то варто зазначити, що за рахунок споживання інвестицій безпосередньо банком вирішуються завдання розвитку його виробничо-технічної бази, підвищення рівня компетентності за рахунок поліпшення кадрового забезпечення та рівня кваліфікації персоналу як основи підвищення якості, обсягу та асортименту послуг, що надаються банком [3].

Табл. Порівняльна характеристика типів інвестиційної політики [2]

Тип інвестиційної політики	Характерні ознаки
1. Консервативна	а) мінімальні ризики, висока надійність і ліквідність цінних паперів; б) переважають державні цінні папери, портфель стабільний, частка вкладень в нього не зростає.
2. Помірковано-агресивна	а) середній рівень ризику, достатня ліквідність і прибутковість цінних паперів; б) переважають спекулятивні цінні папери, частка вкладень у цінні папери стабільна або повільно зростає.
3. Агресивна (спекулятивна)	а) високі ризики, низька ліквідність і висока прибутковість цінних паперів; б) переважають високоризикові цінні папери, частка вкладень активно зростає.

Якщо ж здійснюється фінансування якісно нових банківських технологій, послуг – це інноваційні інвестиції (вкладення капіталу, пов'язані із науково-технічним прогресом). Основними формами інноваційних інвестицій є вкладен-

ня коштів у придбання ліцензії, програмних продуктів, фінансування наукових розробок тощо.

З метою розширення діяльності банку, просування банківського продукту банк здійснює інвестиції у відкриття нових філій та відділень. Мережа філій, яка розташована у безпосередній близькості до клієнтів з висококваліфікованим персоналом, є важливим джерелом залучення депозитів і центром прибутків комерційного банку [10].

Що стосується банківського зовнішнього реального інвестування, то спектр напрямів цього процесу значно ширший і зачіпає різні аспекти діяльності банків як за їх власний рахунок, так і шляхом виконання посередницьких функцій: довгострокові інвестиційні кредити, лізингове кредитування, іпотечні кредити, проектне фінансування тощо [3].

Висновки. Інвестиційна діяльність банку – це складне та багатогранне явище. Банк як основний учасник інвестиційних відносин, акумулює значні обсяги фінансових ресурсів населення через використання різноманітних грошово-кредитних і фінансових інструментів та переспрямовує їх іншим учасникам інвестиційного процесу задля прискорення відтворювального процесу й економічного зростання країни. Тому цій сфері діяльності банків потрібно приділяти значну увагу.

Література

1. Васильєва Т.А. Банковское инвестирование на рынке инноваций : монография / Т.А. Васильєва. – Сумы : Изд-во СумГУ, 2007. – 513 с.
2. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні : монографія / О.Д. Вовчак. – Львів : Вид-во ЛКА, 2005. – 541 с.
3. Комарницький І.Ф. Інвестиційна діяльність комерційних банків : монографія / І.Ф. Комарницький, Р.Г. Комарницька; Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Вид-во ЧНУ Рута, 2004. – 259 с.
4. Луців Б.Л. Інвестиційна політика банків : навч. посібн. / Б.Л. Луців, А.О. Тимків. – Тернопіль : Вид-во "Терно-граф", 2011. – 317 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : підручник [для студ. ВНЗ] / Т.В. Майорова. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 472 с.
6. Мельников А.Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності / А.Е. Мельников // Наукові праці МАУП : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 2(29). [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2011_2/pdf_files/110-116.pdf.
7. Мороз А.М. Банківські операції : підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 476 с.
8. Паласевич М.Б. Регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / М.Б. Паласевич; Національна академія наук України, Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2010. – 20 с.
9. Петрук О.М. Банківська справа : навч. посібн. / за ред. д-р екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця. – К. : Вид-во "Кондор", 2007. – 466 с.
10. Реверчук С.К. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю : монографія / С.К. Реверчук, Л.Г. Кльопа, М.Б. Паласевич. – Львів : Вид-во "Триада плюс", 2007. – 351 с.
11. Череп А.В. Банківські операції : навч. посібн. / А.В. Череп, О.Ф. Андросова. – К. : Вид-во "Кондор", 2008. – 410 с.

Гришук А.М., Шарко А.Р. Теоретические основы инвестиционной деятельности банков

Представлены подходы к определению понятия "банковские инвестиции". Исследована роль банковских учреждений в финансовой системе страны. Рассмотрены ос-

новные аспекты и формы банковского инвестирования. Раскрыты виды инвестиционной политики банков при осуществлении финансовой деятельности. Приведены этапы управления инвестициями на уровне банка. Определены приоритетные направления управления банковской инвестиционной деятельностью.

Ключевые слова: банковские инвестиции, инвестиционная деятельность банков, управление банковскими инвестициями, аспекты инвестиционной деятельности банков, инвестиционная политика.

Gryshchuk A.M., Sharko A.R. Theoretical basis of investment banking

Approaches to the definition of "bank investments" are presented. The role of bank institutions in the financial system of the country is studied. The main aspects and forms of investment banking are contemplated. The priority types of investment policy of banks in the implementation financial activities are investigated. The stages of investment management at the bank are posted. The priority areas for the control problem of investment banking activities are identified.

Keywords: bank investments, investment banking, the management of bank investments, aspects of investment banking, investment policy.

УДК 336.531.2

Доц. Н.Б. Демчишак, канд. екон. наук;
магістрант І.Ю. Горобець – Львівський НУ ім. Івана Франка

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Обґрунтовано концептуальні засади аналізу фінансового потенціалу в економіці держави. Розглянуто економічний зміст та теоретичні основи формування фінансового потенціалу в умовах ринку. Виокремлено горизонтальну і вертикальну його структуру. З'ясовано чинники впливу на фінансовий потенціал на різних рівнях економічної системи. Запропоновано класифікацію фінансового потенціалу в розрізі системи критеріїв.

Ключові слова: фінансовий потенціал, структура фінансового потенціалу, чинники формування фінансового потенціалу, ринкова економіка.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток національної економіки та перспективи його фінансового забезпечення значною мірою залежать від наявності ресурсної бази і достатнього рівня диверсифікації джерел формування фінансових ресурсів. Це потребує вивчення особливостей нагромадження фінансового потенціалу держави і пріоритетів його використання, підґрунтям чого повинно бути обґрунтування теоретико-методологічних його основ.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні і практичні аспекти формування фінансового потенціалу держави досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: А.М. Білоченко, І.З. Должанський, Т.О. Загорна, Т.В. Клименко, О.М. Любченко, Т.С. Мерзликіна, П.І. Олейников, Н.В. Саїнчук, О.С. Федонін, І.І. Чуницька, К.В. Юненко. Попри це успішність реалізації фінансової політики в сучасних умовах вимагає чіткої концептуалізації поняття фінансового потенціалу з виокремленням його структурних складових, чинників формування та класифікації.

Мета роботи – сформулювати концептуальні засади дослідження фінансового потенціалу в економіці держави.

Результати дослідження. Термін "потенціал" є латинського походження і тлумачиться як "сила, міць" (potentia) [13]. Сучасна економічна наука запо-